

DISKUTIM MBI INFORMALITETIN

SFIDA E PËRBASHKËT QEVERI – BIZNES

SEKRETARIATI I KËSHILLIT TË INVESTIMEVE

25 Nëntor 2015

Diana LEKA, lekad@investment.com.al

Metodologjia e Punës së Keshillit te Investimeve

- Mbledh propozime për axhendën nëpërmjet konsultimeve teknike (poshtë lart) me komunitetin e biznesit, qeverinë dhe partnerët ndërkombëtarë;
- Sekretariati sintetizon propozimet dhe harton projekt - axhendën;
- Projekt axhenda i dërgohet anëtarëve të KI për sugjerime/komente.

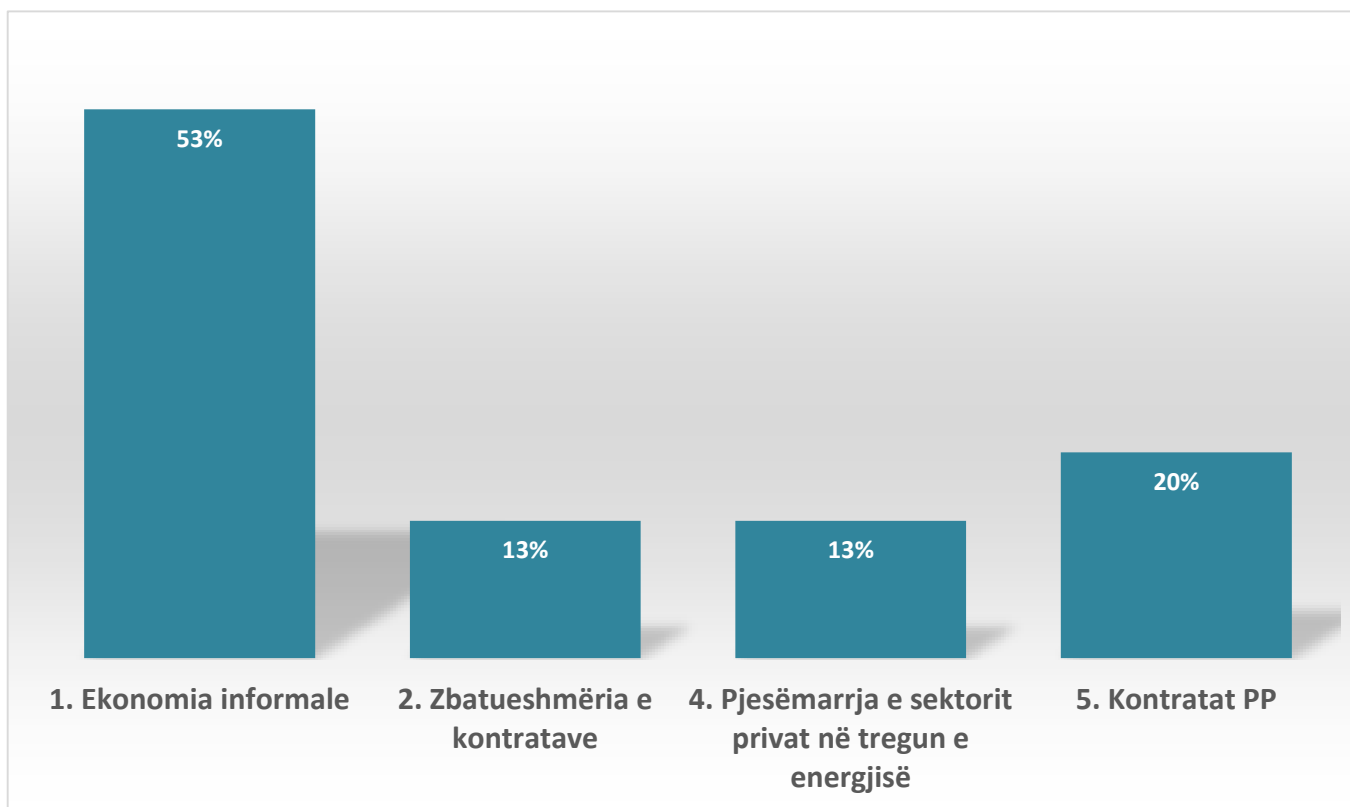

- Këshilli i Investimeve miraton Axhendën,
- Sekretariati pergatit notat teknike/studime/propozime, bashkepunim me aktorët (përfshirë edhe kontributin e grupeve të punës).
- Keshilli miraton rekomandimet dhe propozimet

- Sekretariati monitoron zbatimin e rekomandimeve dhe propozimeve te miratuara;
- Publikon vendimet në faqen e internetit

Sugjerime mbi temat për Axhendën – Dhjetor 2015

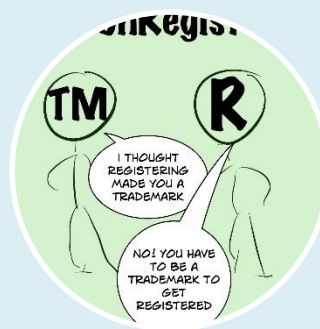
KONTEKSTI I ANALIZËS

DIMENSIONI I INFORMALITET

Evazion Fiskal

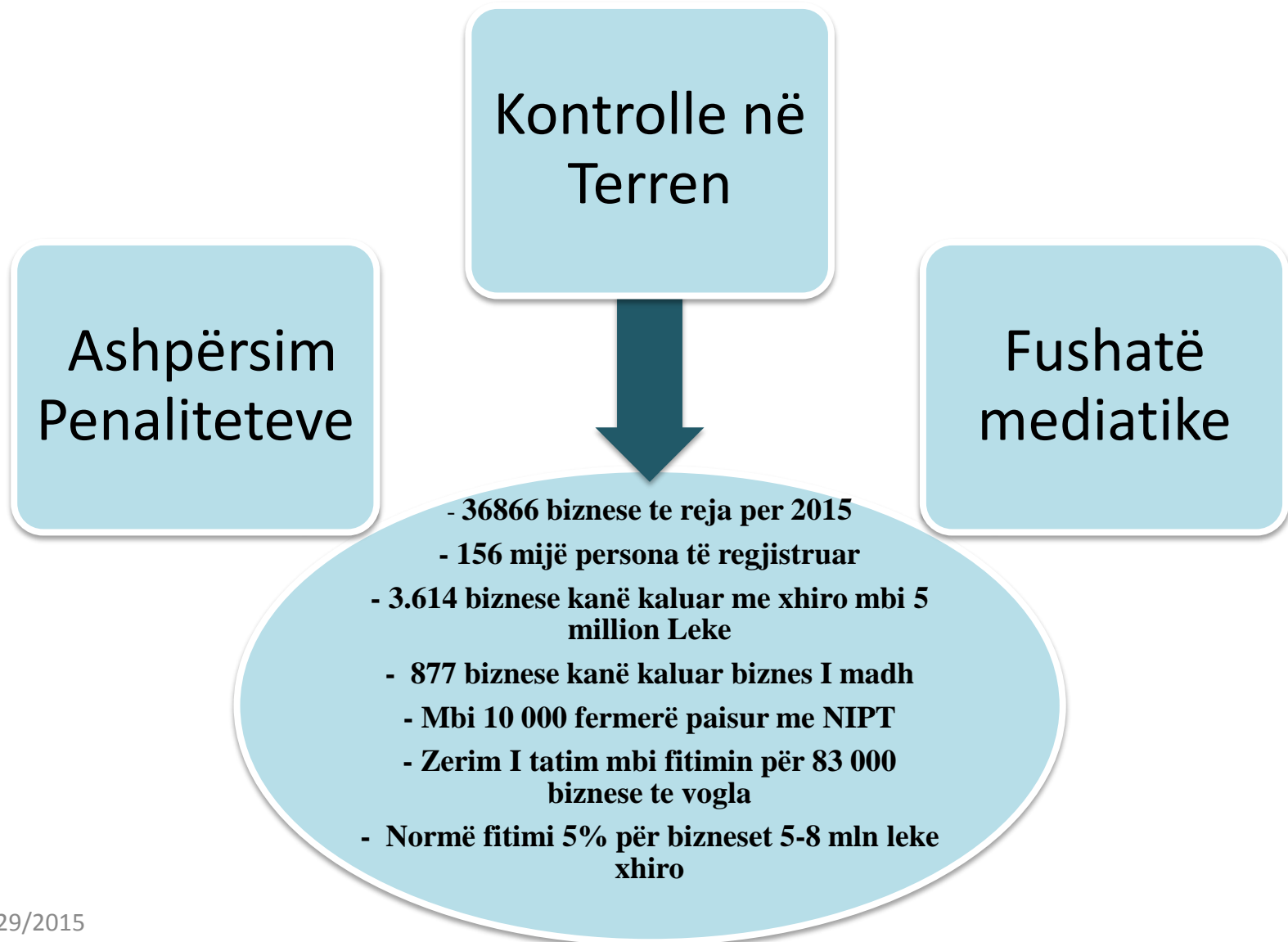
Mos
rregjistrim/licencim
Biznesi

Punë në të Zezë

AKTIVITETE TË LIGJSHME

AKSIONI QEVERITAR

DEBATI PUBLIK

KONVERGJENCA

- Reagim pozitiv dhe qytetar nga sipërmarrja
- Dakordësi për nevojën për masa kundër informalitetit
- Mbrotje të konkurrencës

DIVERGJENCA

- Aksion dhe reagim ndaj biznesit
- Presion nepermjet kontrolleve
- Luftë shifrash regjistrime të reja, gjoba, të ardhura
- Dialogu me biznesin
- Nisma ligjore të pakonsultuara
- Panik për bizneset, ambulancët, fermerët me ndryshimet ligjore
- Fokusi i aksionit: Biznesi i vogël, i mesëm apo i madh

VLERËSIME PËR AKSIONIN

- Incentiva dhe përmirësimi i administrimit fiskal si parakushte për formalizim
- Luftë efektive ndaj informalitetit, jo rritje të mëtejshme të taksave
- Gjobat në fushën tatimore shumë të ashpra; ndryshime në legjislacion pa konsultim paraprak me biznesin
- Jo gjobave të paarsyeshme dhe dënimeve për biznesin
- Ulje e barrës fiskale
- Aksioni agresiv dhe masat ndëshkuese joproportionale
- Lufta kundër informalitetit duhet të jetë e vazhdueshme/kujdes varfërinë
- Shmangie e dy standardeve në pasqyrat financiare dhe bilancet e kompanive

EKSPERTË

FIAA

CCI

AmCHAM

KONFIN

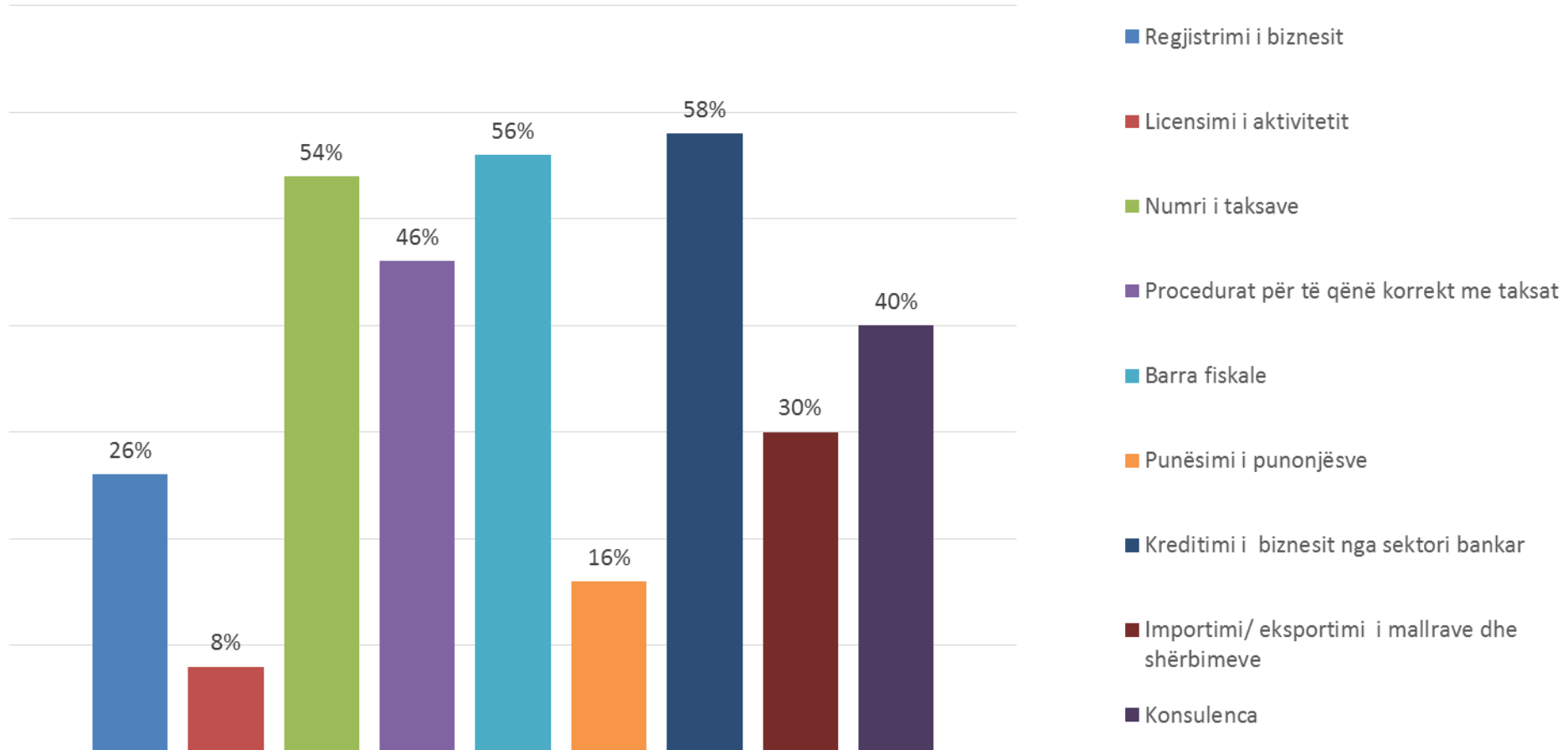
DIHA

FMN/BB

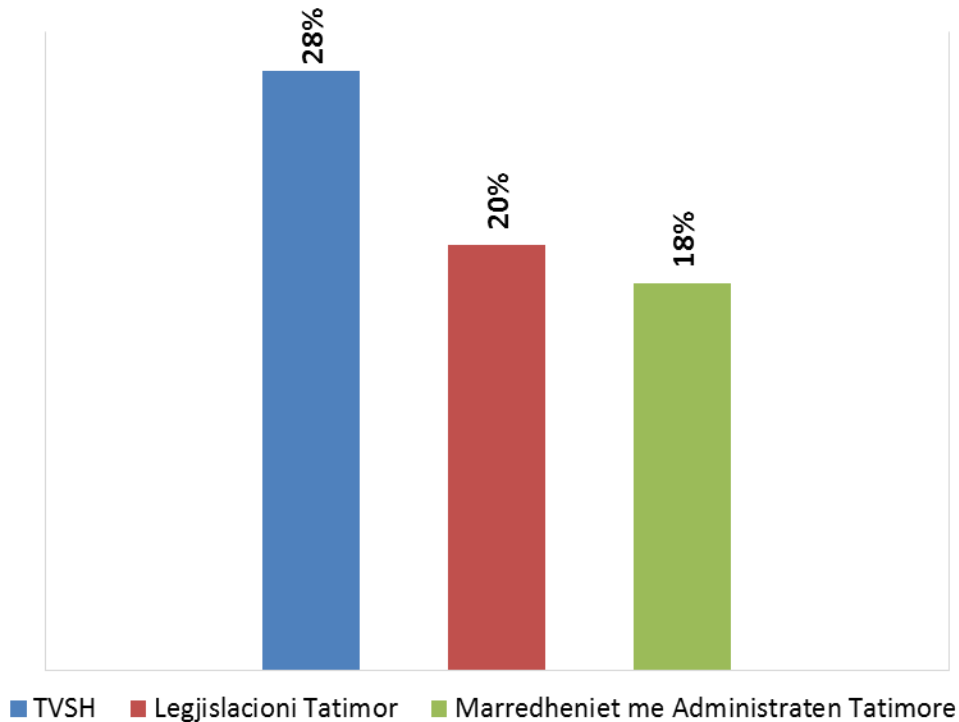
BoA

Raportimi nga Anketa mbi Faktorët më Problematicë që mund të nxisin Informalitetin

Perceptim i Biznesit mbi Faktorët më të rëndësishëm të Sistemit Tatimor që çojnë në Aktivitet Informal

- TVSH është faktori i parë më i rëndësishëm sipas përgjigjeve që mendon se çon në aktivitet informal
- Legjislacioni Tatimor është vlerësuar si faktori i dytë më i rëndësishëm
- Marrëdhëniet me Administratën Tatimore si faktori i tretë më i rëndësishëm

Kostot dhe Përfitimet e Informalitetit

Kosto

- Penalitet
- Pagesat nën dorë
- Stres
- Kontrollat /abuzimet nga tatimorët
- Kur Ligji zbatohet njësoj

Përfitime

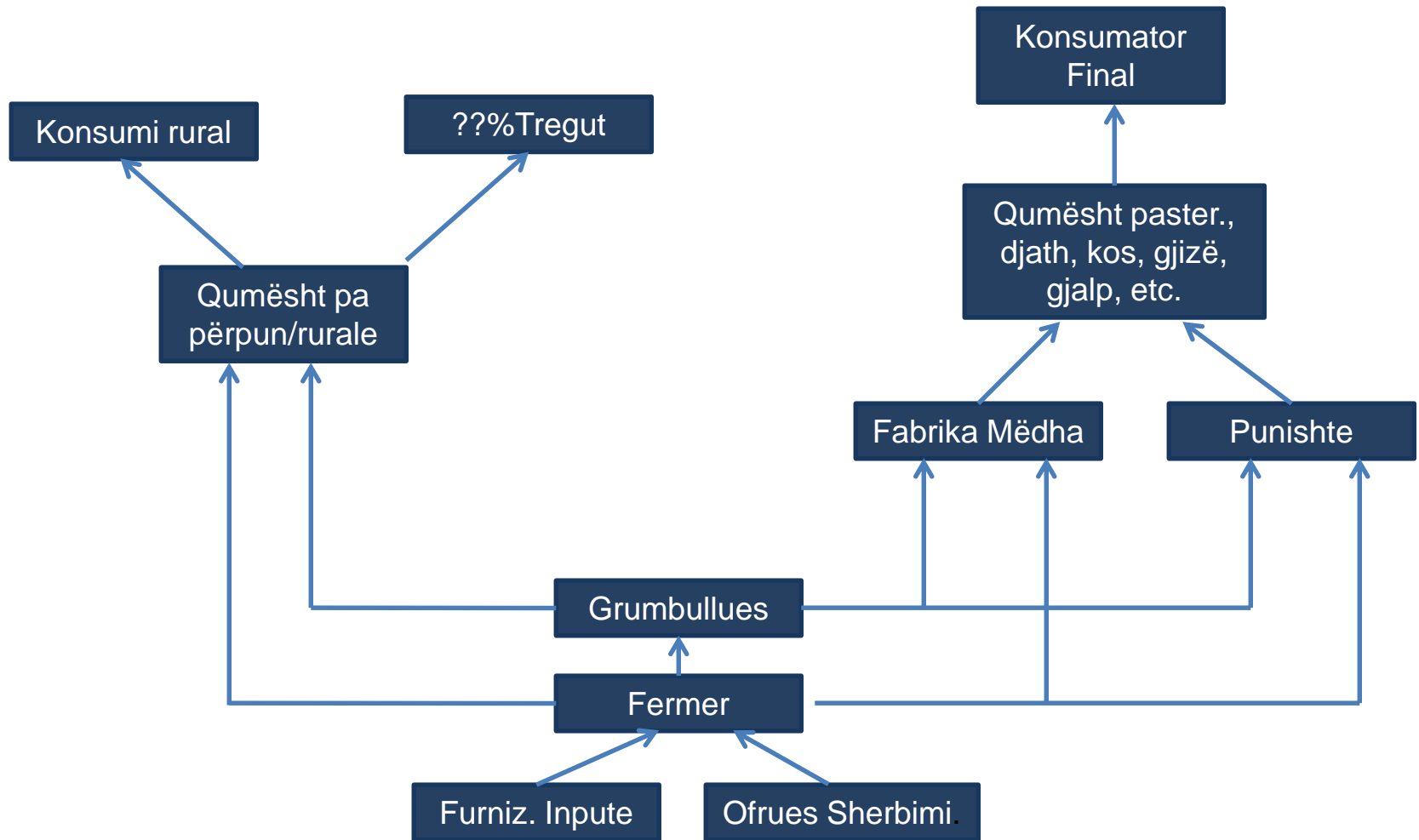
- Kur konkurrenca e pandershme
- Kontrabande
- Mbështetje politike
- Kur taksat janë të larta

Përfitim në afat të shkurtër, por kosto në afat të gjatë

FORMALIZIMI I EKONOMISE

SEKTORI I QUMESHTIT – ZINXHIRI/AKTORET

FORMALIZIMI I SEKTORIT TË QUMËSHTIT

PROBLEMATIKA

- Mix aktorësh formal dhe jo formal-TVSH cikël i pa mbyllur
- Volumi – cilësia – siguria
- Transaksionet
- Mungesë informacioni – konfuzion, udhëzime jo të drejta
- Mungese Statistikash, rregjistrimi i tokës, sistemi I&R kafshëve

FORMALIZIMI SEKTORIT TË QUMËSHTIT

REKOMANDIME

- **Kartat Teknologjike:** për operacione të caktuara relevante
- **Incentivat** i bëjnë fermerët të interesuar për kuponin fiskal – rimbursim mbi vlerën e kuponave.
- **Skemat mbështetëse:** drejt rritjes së dëshirës dhe interesit për formalizim bazuar në volum dhe cilësi të prodhimit
- **DPD:** informacion mbi importin e niseshtesë, qumështit pluhur, proteinës artificiale
- **Autoritetet kompetente:** gjurmojnë shpërndarjen e përdorimin e produkteve
- **Operacionet përmes sitemit bankar:** analizë e thellë – vendosje e kufirit për transaksione
- **Ndërgjegjësim dhe edukim:** roli i shërbimit këshillimor, media
- **Përmirësim i Statistikave** –tregun e tokës – regjistrimin e fermave dhe kafshëve – prodhimin e qumështit – regjistrimin e përpunuesve

Ndryshimet sistemin e taksave: kërkohet analizë më e thellë fiskale, ekonomike, sociale, afat gjatë dhe graduale

DISKUTIME

I. Aksion Kundër Informalitet apo Reformë Formalizimi

- Platformë masash me afate dhe qëllime: publike
- Sektorë prioritarë
- Masa represive
- Incentiva
- Institucionet publike përgjegjëse
- Grupet e synuara
- Aspekti social

II. Sistemi Tatimor kundrejt Aksionit Anti- Informalitet

- Fragmentizimi i sistemit (TVSH, Tatim Fitim)
- Administrata Tatimore
- Numri i Taksave
- Procedurat Tatimore: kuponi tatimor, rimbursimi I TVSH-së (sektori bujqësor)
- Cmimet e referencës në Dogana
- Penalitetet
- Ndryshimet e fundit fiskale: tatim fitimi, TVSH për fermerët, sigurimet shoqërore për profesionet e lira, etj..

III. Sistemi Rregullator kundrejt Aksionit Anti- Informalitet

- Licencime/regjistrime,
- Inspektimet
- Kontrolli i cilësisë të prodhimit vendas – agro industria,
- Kontrolli I tregjeve: shumica, pakica
- Tregu i punës (puna part – time)
- Karta Teknologjike si në prodhim dhe bujqësi

IV. Cilësia e Institucioneve Publike

- Hartimi dhe Zbatimi i ligjit/ndryshimet, cilësia
- Kapacitetet Administrative/Korrupsion
- Cilësia e të dhënave statistikore - bujqësia
- Koordinim I Insitucioneve Publike si psh në Bujqësi

V. Aksesi në Shërbime Financiare

- Roli i sistemi bankar në formalizim, aksesi i fermerit në rimbursimin e faturave
- Shërbime për pagesat elektronike (reduktimi i pagesave cash: Pagesat online të tatimeve)
- Burime alternative financimi si skemat e mbështetjes nga donatorët dhe Qeveria (psh. Bujqësia)

VI. Transparenca dhe Ndërgjegjësimi

- Biznesi si Partner në reformën e formalizimit
- Gjithëpërfshirje dhe konsultim
- Roli i Shoqatave të Biznesit në sektorë të caktuar.
- Partneritet me Institucione private si Mikrokreditit për asistencë dhe ndërgjegjësim, psh. fermeri
- Asistence teknike falas për formalizim për grupe të caktuara si fermerët,

VII. Incentiva të Tjera

- Mbështetje për bizneset e reja
- Mbështetje për punësim të shtresave në nevojë

Mendime/ Sugjerime?????

FALEMINDERIT